

BIJLAGE

Aan : Gemeente Sliedrecht t.a.v. Sjoerd Swinkels
Van : GGD Zuid-Holland Zuid
Contactpersoon: Chantal Kenens, epidemiologisch onderzoeker
Datum : 24 juni 2021
Onderwerp : Advies over mogelijkheden van vervolgonderzoek naar de verhoogde incidentie van huidkanker in Sliedrecht

Deze bijlage hoort bij *Adviesmemo verhoogde incidentie huidkanker Sliedrecht juni 2021 Raad Sliedrecht*. Hierin geeft de GGD Zuid-Holland Zuid advies over de mogelijkheden van onderzoek naar een verklaring voor de verhoogde incidentie van huidkanker in Sliedrecht. De GGD heeft met experts van het RIVM en het IKNL de mogelijkheden verkend voor aanvullend onderzoek dat de gemeente kan (laten) uitvoeren. In deze bijlage staan negen mogelijke opties met onderzoeksrichtingen die in de verkenning naar voren zijn gekomen. De opties verschillen o.a. in (tijds)investering en in kans op een bruikbare opbrengst.

1. Geografische kaartjes met huidkankerincidentie door het IKNL

Wat?

Inzichtelijk maken van huidkankerincidentie (plaveiselcelcarcinoom en melanoom) in de vier postcodegebieden van Sliedrecht en postcodegebieden elders in Zuid-Holland door middel van een geografische kaart in kleur (4-cijferig postcodegebied, rood is verhoogde incidentie).

Hoe?

Aanvragen incidentiegegevens van plaveiselcelcarcinoom en melanoom bij het IKNL, deze informatie is inmiddels geleverd aan de GGD ZHZ.

Wat levert het op?

- Uit de kaarten blijkt dat met name plaveiselcelcarcinoom vaker voorkomt in Sliedrecht. De incidentie van melanomen is niet duidelijk verhoogd. Plaveiselcelcarcinoom is beter te behandelen en heeft in het algemeen een gunstiger beloop dan melanomen.
- De kaart van Zuid-Holland en Noord-Holland laat zien dat de verhoogde incidentie plaveiselcelcarcinoom in Sliedrecht niet uitzonderlijk is, maar in meer postcodegebieden voorkomt.¹

2. Nadere ruimtelijke analyse door het RIVM

Wat?

(a) Met geavanceerde statistische methoden kan een nauwkeurig beeld worden gekregen van het al dan niet verhoogd optreden van specifieke vormen van (huid)kanker, zoals plaveiselcelcarcinoom of melanoom. Hiermee kan worden vastgesteld of er sprake is van een verhoogde incidentie in een bepaalde postcode of regio, waarbij rekening wordt gehouden met de incidentie in naburige gebieden.

(b) Eventueel kan dergelijk onderzoek worden gekoppeld aan de geografische verdeling van een lokale milieufactor die invloed kan hebben op het optreden van (huid)kanker.

Hoe?

Een dergelijke analyse kan naar verwachting als betaalde opdracht door het RIVM worden uitgevoerd. Het RIVM maakt hierbij gebruik van data van het IKNL.

Wat levert het op?

(a) Deze optie is vooral interessant als het niet duidelijk is of er werkelijk een statistisch significante verhoging is van de incidentie van bepaalde vormen van kanker. Door rekening te

¹ NB. IKNL is bezig met de ontwikkeling van de database, de gegevens zijn nog niet openbaar. Daarom is het verzoek van het IKNL aan de GGD om de provinciale kaart niet te delen in papieren dan wel digitale versie.

houden met incidentie in naburige gebieden, kan worden bepaald of er inderdaad een verhoogde incidentie is. Omdat de informatie van het IKNL over de verhoogde incidentie plaveiselcelcarcinoom in Sliedrecht al voldoende duidelijk is, heeft nadere ruimtelijke analyse in dit geval geen duidelijke toegevoegde waarde.

(b) Wat betreft de koppeling aan een lokale milieufactor: de zinvolheid van dit soort onderzoek hangt af van de beschikbaarheid van goede informatie over blootstelling aan de veroorzakende factor, de spreiding daarvan en het aantal mensen met een aandoening die mogelijk hieraan is gerelateerd.

Voor zover bekend is er geen duidelijke lokale milieufactor die in Sliedrecht een verhoogde kans op plaveiselcarcinoom geeft. Dit soort onderzoek is daarom momenteel weinig zinvol.

Voor meer achtergrondinformatie over ruimtelijke analysemethoden zie bijlage 3.

3. Inzicht krijgen in mate van zon gerelateerde beroepen/industrie Sliedrecht

Wat?

Werknemers die veel buiten werken, behoren tot de risicogroep omdat zij veel worden blootgesteld aan zonlicht. Het gaat onder andere om schilders, bouwvakkers, wegwerkers en schippers. Zij hebben vier tot vijf keer meer kans om huidkanker te krijgen dan mensen die binnen werken. Het is interessant om te weten in welke mate inwoners van Sliedrecht een beroep met veel zonexpositie hebben. Hiervoor kan bijvoorbeeld worden gekeken naar het aantal bedrijven of organisaties met veel buitenwerk in Sliedrecht (en nabije omgeving*), zoals groenvoorziening/hoveniers, stratenmakers/wegenbouw en baggerbedrijven. De vraag is in hoeverre Sliedrecht zich hierin onderscheidt van andere gemeenten.

Hoe?

- o Zoeken op internet (CBS, andere online informatiebronnen)
- o Navraag bij het Nationaal Baggermuseum. Sliedrecht staat bekend als 'Baggerdorp'.
- o Navraag bij gemeente: welke afdeling – archivaris / Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD) / historici (bijvoorbeeld Historische Vereniging Sliedrecht - <https://www.historie-sliedrecht.nl/>)
- o Andere bronnen?

Aandachtspunt hierbij: het gaat om beroepsmatige zonexpositie van Sliedrechtenaren. Zij kunnen ook buiten Sliedrecht werken, en omgekeerd kunnen bij een bedrijf in Sliedrecht werknemers van buiten Sliedrecht werken. De aanwezigheid van relatief veel bedrijven met buitenwerk in Sliedrecht geeft hooguit een indicatie dat Sliedrechtenaren veel buiten werken. Bij individuele bedrijven kan eventueel wel navraag gedaan worden hoe groot het aandeel van Sliedrechtenaren is onder hun buitenwerkers.

Wat levert het op?

Het lijkt ons op voorhand matig kansrijk om hier voldoende goede informatie over te vinden. Dit onderzoek kan wel een bijdrage leveren aan de totale verklaring van de verhoogde incidentie plaveiselcelcarcinomen. Het onderzoek zal geen aanleiding geven tot andere handelingsadviezen (preventie).

4. In welke mate is voorheen huidkankerpreventie door werkgevers ingezet?

Wat?

Veel onbeschermd buitenwerk kan een oorzaak zijn van een verhoogde incidentie huidkanker. Werkgevers van branches die in buitenlucht werkzaamheden verrichten, kunnen hun werknemers wijzen op de gevaren van onbeschermd werken in de zon en zij kunnen beschermingsmaterialen verstrekken. In beeld kan worden gebracht in hoeverre zij volgens de Arbowet hiertoe verplicht zijn, in welke mate zij deze taak (in het verleden) hebben uitgevoerd en in welke mate door werknemers zonpreventie is toegepast. De vraag is vervolgens in hoeverre Sliedrecht zich hierin onderscheidt van andere gemeenten.

Hoe?

- o Navraag bij arbodiensten.
- o Navraag bij grote relevante Sliedrechtse werkgevers.

Wat levert het op?

Meer inzicht in welke mate Sliedrechtenaren die voor hun werk in de buitenlucht werkzaam zijn (geweest), preventieve maatregelen hebben toegepast. Bij dit onderzoek kunnen sociaal wenselijke antwoorden van werkgevers een rol spelen en retrospectie kan bias opleveren.

Het onderzoek zal geen aanleiding geven tot andere handelingsadviezen.

5. Wat zijn de zon gerelateerde gewoonten van Sliedrechtenaren?

Wat?

In beeld brengen in welke mate inwoners van Sliedrecht een vrijetijdsbesteding hebben met veel zonexpositie. Denk aan waterrecreatie, hobbyvissen, natuuronderzoek, vogelaars, (moes)tuinieren en dergelijke. De vraag is ook in hoeverre Sliedrecht zich hierin onderscheidt van andere gemeenten.

Hoe?

- o Zoeken op internet (CBS, andere websites)
- o Navraag bij gemeente: welke afdeling – archivaris / OCD / historici
- o Andere bronnen?

Wat levert het op?

Het lijkt ons op voorhand niet heel kansrijk om hier goede onderscheidende informatie over te vinden. Dit onderzoek kan wel een bijdrage geven aan de totale verklaring van de verhoogde incidentie plaveiselcelcarcinomen. Het onderzoek zal geen aanleiding geven tot andere handelingsadviezen (preventie).

6. Hoe honkvast zijn inwoners van Sliedrecht?

Wat?

De cijfers van het optreden van kanker betreft het aantal gestelde diagnoses bij personen die op dat moment in Sliedrecht woonden. (Huid)kanker heeft een jarenlange incubatietijd (latentietijd). De relevante blootstelling (bijvoorbeeld aan zonlicht) heeft dus ook lange tijd vóór de diagnose plaatsgevonden. Het kan dan nuttig zijn te weten hoe 'honkvast' de Sliedrechtenaren zijn. En in hoeverre Sliedrecht zich hierin onderscheidt van andere gemeenten. Hoe honkvaster de inwoners, des te meer reden om binnen de gemeente te zoeken naar oorzakelijke factoren. En des te zwaarder telt een binnen de gemeente gevonden oorzakelijke factor.

Hoe?

- o Zoeken op internet (CBS, andere websites)
- o Navraag bij gemeente: welke afdeling – archivaris / OCD / historici
- o Navraag bij de Basis Registratie Personen (BRP) van Sliedrecht
- o Andere bronnen?

Wat levert het op?

Het lijkt ons redelijk kansrijk om informatie hierover te vinden. De inspanning hiervoor lijkt overzichtelijk en beperkt. Echter, het zal slechts een beperkte bijdrage leveren aan de totale verklaring en het onderzoek zal geen aanleiding geven tot andere handelingsadviezen (preventie).

7. Inzicht in uitstoot huidkanker gerelateerde chemische stoffen in/rondom Sliedrecht

Wat?

Van welke bedrijven in en rond Sliedrecht is bekend dat zij huidkanker gerelateerde chemische stoffen uitgestoten hebben in de afgelopen circa dertig jaar (20 jaar onderzoeksperiode GGD ZHZ + nog 10 jaar extra incubatietijd). Het gaat o.a. om PCB's, arseenverbindingen, minerale olie/koolteer. Er moet ook een langdurige relevante blootstelling van inwoners van Sliedrecht aan die stoffen hebben plaatsgevonden. Het meest voor de hand liggen bedrijven die deze stoffen langdurig via de lucht hebben uitgestoten.

Hoe?

- o Navraag bij OZHZ als vergunningverlener voor emissies van chemische stoffen via de lucht
- o Navraag bij gemeente: welke afdeling – archivaris/ OCD / historici
- o Andere bronnen?

Wat levert het op?

Op populatieniveau is de invloed van deze risicofactoren naar verwachting klein ten opzichte van de invloed van zonlicht. De kans op aanwezigheid van industrie met beschreven uitstoot lijkt ons gering. Daarmee zal dit deelantwoord weinig bijdragen aan de totale verklaring.

8. Ervaringen dermatologen Albert Schweitzer ziekenhuis

Wat?

De diagnose huidkanker zal meestal worden gesteld door een dermatoloog en soms door de huisarts. Het is te verwachten dat de behandelend dermatoloog of huisarts de risicofactoren heeft nagevraagd bij de patiënt met huidkanker. Het is mogelijk om hierover navraag te doen bij dermatologen en huisartsen die werkzaam zijn in Sliedrecht en omgeving.

Hoe?

- (a) Navraag doen bij
 - o dermatologen Albert Schweitzerziekenhuis, locatie Sliedrecht
 - o dermatologen Beatrixziekenhuis, Gorinchem
 - o huisartsen in Sliedrecht
- (b) Een bijzondere extra optie zou zijn om dossieronderzoek te doen bij deze behandelend artsen. Kanttekeningen: zulk onderzoek vergt een grote extra tijdsinvestering en bij zulk onderzoek gelden extra voorwaarden waaraan voldaan moet worden, waaronder toetsing onderzoeksvoorstel door medische ethische commissie.

Wat levert het op?

- (a) Het voeren van deze gesprekken lijkt een kansrijke mogelijkheid van vervolgonderzoek. Mits het lukt om enkele senior dermatologen en huisartsen te spreken, die al jarenlang in deze regio werken en veel 'collectieve' kennis hebben vanuit de groep van dermatologen c.q. huisartsen. De verkregen informatie kan een bijdrage leveren aan de totale verklaring.
- (b) Dossieronderzoek van huidkankerpatiënten kan meer informatie opleveren over omstandigheden en blootstelling in het verleden en daarmee een bijdrage leveren aan de totale verklaring. Dit betreft echter een zeer omvangrijk (kostbaar) onderzoek.

9. Bevolking vragen wat zij wil weten

Wat?

Het doel van aanvullend onderzoek is om op vragen en zorgen van bewoners een goed antwoord te kunnen geven. Het is daarom van belang om te weten welke zorgen, vragen en ideeën bewoners precies hebben.

Hoe?

Als de gemeente vervolgonderzoek overweegt, dan kunnen in een (groeps)gesprek de zorgen en vragen van bewoners worden geïnventariseerd. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een focusgroep-interview. Bij langlopende onderzoeken wordt soms een klankbordgroep gevormd, bestaande uit omwonenden, expert(s), eventueel andere belanghebbenden en een onafhankelijk voorzitter. Een klankbordgroep kan worden gezien als een denktank met een raadplegende rol. Bewoners brengen hier hun visies, ideeën, meningen, knelpunten en wensen in.

Wat levert het op?

Met (bijvoorbeeld) een focusgroep of klankbordgroep kan de inbreng van bewoners worden gewaarborgd, zodat het onderzoek beter aansluit bij hun verwachtingen. Echter, het kan ook vraagstellingen of wensen opleveren, die niet goed te beantwoorden of uitvoerbaar zijn. Daarom is een goede afbakening en goede begeleiding met een onafhankelijke voorzitter noodzakelijk, om te voorkomen dat het proces juist meer vragen en onrust oproept.